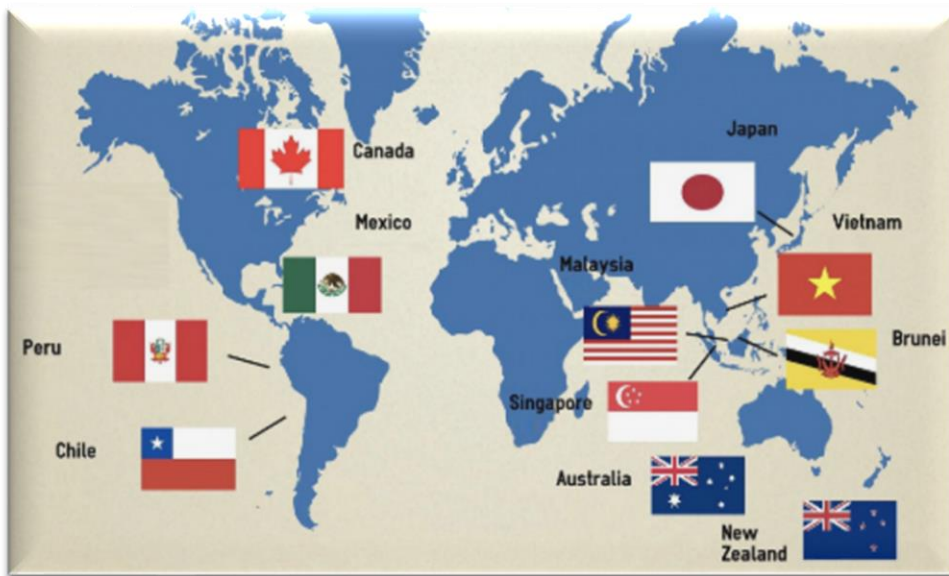

รัฐสภาไทยต่อการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้า
สำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก

(Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership - CPTPP)

ทีมงานด้านความมั่นคง
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ที่มา: <https://www.gqthailand.com/culture/article/cptpp>

บทนำ

การที่รัฐบาลไทยจะเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership - CPTPP) เป็นประเด็นถกเถียงในสังคมเนื่องจากความตกลงดังกล่าวครอบคลุมประเด็นทางการค้าหลายด้านและส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในวงกว้าง รวมถึงข้อกังวลที่เกิดจากความเห็นของแต่ละฝ่ายที่ไม่ตรงกัน ความไม่เข้าใจและความคลุมเครือของข้อมูลเกี่ยวกับความตกลง CPTPP อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและการต่อต้านอย่างรุนแรงขึ้นในสังคม นอกจากนี้ CPTPP ยังเกี่ยวข้องกับบทบาทของรัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติที่จะเป็นผู้พิจารณาประเด็นกฎหมายให้สอดคล้องตามหลักสากล ทีมงานจัดทำเอกสารวิชาการด้านความมั่นคงของสำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ จึงได้รวบรวมข้อมูลในประเด็น CPTPP และจัดทำเป็นบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่แก่บุคคลในวงงานและบุคคลทั่วไป

Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP) คือ ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การลงทุน การค้า การบริการ การสร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่างสมาชิก กฎหมายแรงงาน กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงข้อพิพาทระหว่างรัฐบาลและนักลงทุนประเทศอื่น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีการริเริ่มความตกลงทางการค้าภายใต้ชื่อ TPP (Trans-Pacific Partnership) โดยมีสมาชิก ๑๒ ประเทศ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เม็กซิโก เปรู ชิลี แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน และเวียดนาม ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ถอนตัวไป ความตกลง TPP จึงเหลือสมาชิก ๑๑ ประเทศ

หากประเทศไทยจะเข้าร่วม CPTPP อาจจะมีพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ โดยเน้นเรื่องการขยายโอกาสการส่งออกสินค้า อาทิ อาหารทะเล ข้าวสาร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ยาง ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มสินค้าเหล่านี้มีโอกาสขยายธุรกิจและส่งผลให้ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product – GDP) เพิ่มขึ้น และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดสากล อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่พึงตระหนักก่อนการเข้าร่วมความตกลง CPTPP อาทิ การปรับราคาสินค้าและบริการตามกลไกตลาด อาจกระทบต่อการบริการพื้นฐานประเภทการประปาและการไฟฟ้า รวมถึงการรักษาโรคและสินค้าจำเป็นอื่น ๆ อาจจะต้องปรับราคาตามกลไกตลาดด้วย ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างชาติในเรื่องการครอบครองกิจการของประเทศไทยโดยการซื้อหุ้นของกิจการนั้น ๆ แม้ว่าการมีเงินทุนต่างชาติไหลเข้าประเทศไทยจะเป็นปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจภายในก็ตาม แต่อาจไม่เป็นผลดีต่อแรงงานและการจ้างงานของคนไทยเนื่องจากการแข่งขันที่สูงขึ้นจากประเทศสมาชิก การเข้าร่วมความตกลง CPTPP ยังมีข้อผูกพันบางประการ โดยเฉพาะการต้องเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Convention for Protection of New Varieties of Plants - UPOV) พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) หากไทยยังมีนโยบายที่จะเข้าเป็นภาคีความตกลง CPTPP ไทยจำเป็นต้องมีการตัดสินใจเชิงนโยบายและแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว ซึ่งการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายถือเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ และโดยที่รัฐสภาเป็นกลไกการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP และรวบรวมเสนอต่อรัฐบาล

บทความวิชาการ เรื่อง “รัฐสภาไทยต่อความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership - CPTPP)” จะนำเสนอบทบาทของรัฐสภาไทยที่มีต่อความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) ประกอบด้วย การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ การพิจารณากฎหมายเพื่อรองรับการเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศตามพันธกรณีของความตกลง CPTPP และการจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง นอกจากนี้ เพื่อให้บทความวิชาการมีความสมบูรณ์มากขึ้น ทีมงานฯ

ได้รับเกียรติให้เข้าสัมภาษณ์สมาชิกวุฒิสภา ๒ ท่าน ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่งบริหารระดับสูงด้านการค้าระหว่างประเทศ คือ นางอภิรดี ต้นตราภรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ประธาน คณะกรรมาธิการการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา และนางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์ สมาชิกวุฒิสภา รองประธานคณะกรรมาธิการการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา คนที่สอง

ที่มา: <https://www.nationtv.tv/news/378773270>

บทบาทของรัฐสภาไทยที่มีต่อความตกลง CPTPP

๑. การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับแล้ว แต่ยังไม่ส่งผลผูกพันประเทศไทย ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการศึกษา ผลประโยชน์ ผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว โดยการรับฟังและรวบรวมความเห็นจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมาตลอด เพื่อประกอบการพิจารณาเข้าร่วมความตกลง CPTPP แม้ว่า กระบวนการขอเจรจาเข้าร่วมความตกลง CPTPP และการยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงที่จะเข้าเป็นสมาชิก ไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาและสามารถทำได้โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้รัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะเข้าเป็นภาคี ความตกลงดังกล่าวหรือไม่ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ๒๕๖๓; สรุปผลการประชุมของคณะกรรมการ การพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๐, ๒๕๖๓; สุรัชพงษ์, ๒๕๖๓) ซึ่งปรากฏตามความในมาตรา ๑๗๘ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลง อาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญา หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และ

หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา...” ดังนั้น ความตกลง CPTPP ซึ่งถือเป็นสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ

ขั้นตอนที่รัฐบาลไทยกำลังพิจารณาอยู่ในขณะนี้คือ การยื่นหนังสือเพื่อขอเจรจาเข้าเป็นภาคี (Formal Request) ยังมีใช้การยื่นหนังสือให้ความยินยอมที่จะผูกพันตามสนธิสัญญาหรือหนังสือภาคยานุวัติ จึงยังไม่มีผลให้ไทยต้องผูกพันตามพันธกรณีของความตกลง CPTPP ทั้งนี้ นัยสำคัญของการเข้าเป็นภาคี โดยการภาคยานุวัติ (Accession) คือ การเข้าร่วมของไทยจะต้องเป็นไปตามพื้นฐานของหลักการที่ประเทศสมาชิกดั้งเดิมได้เจรจาและตกลงกันไว้แล้ว โดยมีความยืดหยุ่นอย่างจำกัด (วิลาวรรณ, ม.ป.ป., น. ๑) หากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ไทยจะไปแสดงเจตจำนงเพื่อขอเจรจาเข้าเป็นสมาชิกและเจรจาข้อเสนอเปิดตลาดต่าง ๆ โดยเน้นว่าเรื่องใดที่เป็นประเด็นอ่อนไหวที่ต้องปรับตัวก็จะเจรจาเพื่อขอยกเว้น ยืดหยุ่น และขอเวลาปรับตัวให้นานที่สุดเพื่อให้มีการเตรียมความพร้อม และเมื่อได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว การเจรจาจะเป็นในทิศทางใดจะต้องรอผลอีกครั้งว่าไทยรับผลการเจรจานั้นได้หรือไม่ และได้รับการยืดหยุ่นยกเว้น และระยะเวลาในการปรับตัวในทุกเรื่องที่มีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร ก่อนที่จะนำกลับมาเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว จะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามกระบวนการในรัฐธรรมนูญก่อนการภาคยานุวัติ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับ คือ รัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (คณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๓; วิลาวรรณ, ม.ป.ป.) อย่างไรก็ตาม แม้คณะรัฐมนตรีจะมีอำนาจในการทำหนังสือสัญญาและอนุมัติให้ไทยไปเจรจาเข้าร่วมความตกลง CPTPP แต่เมื่อการเจรจาบรรลุผล คณะรัฐมนตรีต้องเสนอหนังสือสัญญาต่อรัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ, ๒๕๖๐, คณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร ๒๕๖๓.)

จากที่กล่าวมา อาจเห็นว่า รัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการก่อนการจัดทำหนังสือสัญญา แต่รัฐสภายังมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ, ๒๕๖๐) กล่าวคือ รัฐสภามีบทบาทสำคัญในกระบวนการของการเข้าเป็นภาคีความตกลง CPTPP โดยการภาคยานุวัติ และทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารโดยอยู่บนพื้นฐานการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

๒. การพิจารณากฎหมายเพื่อรองรับการเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศตามพันธกรณีของความตกลง CPTPP

หากไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP มีทั้งข้อได้เปรียบและผลกระทบที่จะตามมา รวมถึงข้อผูกพันบางประการที่ไทยจะสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ และข้อผูกพันบางประเด็นซึ่งถือเป็นข้อกังวลที่ต้องได้รับการพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อผูกมัดที่ประเทศไทยต้องเข้าร่วม

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Convention for Protection of New Varieties of Plants -UPOV) พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการถกนาระการพิจารณา การเข้าร่วมความตกลง CPTPP ออกจากวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๓ ก่อนการประชุม คณะรัฐมนตรีจะเริ่มขึ้น ๑ วัน เนื่องจากผลการศึกษาของกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH) ระบุว่า ข้อผูกพันดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้ต่างชาติสามารถนำพันธุ์พืชพื้นเมืองไทยไปทำการวิจัย เพื่อสร้างพันธุ์พืชใหม่แล้วขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรได้ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยโดยตรง และการจะปฏิบัติตาม วิธีการเกษตรแบบเดิม โดยการเก็บและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ตามภูมิปัญญาแต่ละชุมชน ถือเป็นภาระละเมิดกฎหมาย เกษตรกรจำเป็นต้องซื้อเมล็ดพันธุ์จากบริษัททุกฤดูกาลเพื่อให้สามารถขายผลผลิตของตนได้ จึงส่งผลให้ มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ (รัตนศิริ ๒๕๖๓; สุรัชพงศ์ ๒๕๖๓)

ทั้งนี้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและ ให้ความรู้แก่ประชาชนทางเว็บไซต์ www.dtn.go.th เกี่ยวกับข้อกังวลดังกล่าวว่า การเข้าร่วมอนุสัญญา UPOV มุ่งเน้นเรื่องการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ด้วยการให้สิทธิเด็ดขาดในพันธุ์พืชใหม่แก่นักพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ที่ทำการวิจัย และคิดค้นปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา แต่มีข้อยกเว้น โดยให้ทางเลือกแก่ภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV สามารถออกกฎหมายเพื่อยกเว้นให้เกษตรกรสามารถเก็บ เมล็ดพันธุ์ไปปลูกในพื้นที่ของตนและและขยายผลผลิตที่เกิดขึ้นได้ รวมถึงการต่อยอด การปรับปรุงพันธุ์ การศึกษา การวิจัยและการใช้เพื่อการอื่นใดนอกเหนือจากเพื่อประโยชน์ในทางการค้า (สุรัชพงศ์ ๒๕๖๓; กรมเจรจา การค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ดี หากไทยยังมีนโยบายที่จะเข้าเป็นภาคีความตกลง CPTPP ไทยจำเป็นต้องมีการแก้ไข กฎหมายต่าง ๆ เพื่อรองรับการเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว และอาจต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีเนื้อความบางประการขัดแย้งกับอนุสัญญา UPOV

๓. การจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP

เมื่อรัฐบาลไทยสนใจที่จะเข้าร่วมความตกลง CPTPP ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุม ประเด็นทางการค้าหลายด้านและส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคเกษตร ภาควิชาการ และภาคประชาชน หากประเทศไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะมีข้อกังวลเกี่ยวกับการแข่งขัน ที่สูงขึ้นจากสินค้าและบริการจากประเทศสมาชิก และการยอมรับพันธกรณีของความตกลงอาจมีผลกระทบ วงกว้างในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเปิดตลาดเสรีสินค้าเกษตร การรอนสิทธิในการใช้พืชพันธุ์การค้าหลังจาก การเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV การขึ้นทะเบียนและคุ้มครองเมล็ดพันธุ์ใหม่ การรับฝากจุลชีพ การใช้สิทธิ ตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing - CL) การเปิดตลาดบริการและการลงทุน การคุ้มครองด้านทรัพย์สิน ทางปัญญาเพิ่มขึ้น การใช้กลไกระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ การเปิดตลาดการจัดซื้อจัดจ้างโดย รัฐ การให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการซื้อขายสินค้าและบริการเชิงพาณิชย์ และการให้สิทธิแรงงานต่างด้าว รวมถึงจัดตั้ง สหภาพ เป็นต้น ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ

เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ จึงมีมติตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP เพื่อศึกษาประโยชน์และผลกระทบหากไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP และรับฟังความเห็นอย่างรอบด้านผ่านกลไกรัฐสภา เพื่อรวบรวมเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

๓.๑ การดำเนินการของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP

คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้มีการประชุม ๒๐ ครั้ง รวมระยะเวลาการพิจารณาศึกษาทั้งสิ้น ๑๒๐ วัน และได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการ ๓ คณะคือ คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านการเกษตรและพันธุ์พืช คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุข และคณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน เพื่อทำหน้าที่ศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์ และผลกระทบในด้านต่าง ๆ หากประเทศไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP พร้อมทั้งจัดทำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและรายงานต่อคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ซึ่งการดำเนินการของแต่ละคณะอนุกรรมการ มีดังนี้

๑) คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านการเกษตรและพันธุ์พืช ได้ประชุม ๑๕ ครั้ง เพื่อพิจารณาศึกษาประเด็นผลกระทบด้านการเกษตรและพันธุ์พืชจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP และผลกระทบจากการเข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (UPOV) พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) โดยการศึกษาข้อบทของความตกลง CPTPP และอนุสัญญา UPOV ในประเด็นที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการตีความข้อบทของอนุสัญญา UPOV โดยมีการสอบถามสำนักเลขาธิการสหภาพ UPOV เพื่อขอความชัดเจนและนำมาประกอบการพิจารณาศึกษา รวมถึงพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยด้วย โดยได้เชิญนักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมาคม และกลุ่มเกษตรกรมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และชี้แจง รวมทั้งแสดงความคิดเห็น

๒) คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้ประชุม ๑๒ ครั้ง และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดกรอบแนวทางการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพิจารณาจากข้อบทต่าง ๆ ในความตกลง CPTPP และการพิจารณาผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากเอกสาร ข้อมูล คำชี้แจงจากหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวม ๑๑ เรื่อง ได้แก่ (๑) ยา (รวมวัคซีนและชีววัตถุ) (๒) สมุนไพร (๓) เครื่องมือแพทย์ (๔) อาหาร (๕) เครื่องสำอาง (๖) ยาสูบ (๗) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (๘) บทว่าด้วยการคุ้มครองการลงทุน (Investment Protection) และกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน (Investor-State Dispute Settlement : ISDS) (๙) การบริการสาธารณสุข (๑๐) การก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ของประเทศไทย และ (๑๑) ข้อบทที่ถูกระงับไว้ (Suspended Provisions) รวมถึงประเด็นย่อยในเรื่องยา (รวมวัคซีน และชีววัตถุ) อีก ๔ ประเด็น คือ (๑) การรับฝากจุลชีพ (๒) การเชื่อมโยงสิทธิบัตรกับการขึ้นทะเบียนตำรับยา (Patent Linkage) (๓) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Government Procurement) ที่เกี่ยวกับสาธารณสุข และ (๔) การบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา (Compulsory Licensing - CL)

๓) คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ได้ประชุม ๑๗ ครั้ง และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และชี้แจงแสดงความคิดเห็น ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาโอกาสและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน จากข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐาน ตลอดจนคำชี้แจงและความเห็นจากหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมในประเด็นต่าง ๆ รวม ๑๑ ประเด็น ได้แก่ (๑) ภาพรวมการประเมินผลกระทบและ Post COVID (๒) การค้าสินค้า กฎถิ่นกำเนิดสินค้า และประเด็น Free Zone (๓) การค้าบริการ การลงทุน และการเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ (๔) การคุ้มครองสิทธิแรงงาน (๕) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ (๖) กลไกรงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (๗) การจัดซื้อจัดจ้าง โดยรัฐ (๘) รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานที่ได้รับสิทธิพิเศษเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ (๙) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (๑๐) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และ (๑๑) สินค้าชายอันตราย

๓.๒ ผลการพิจารณาและข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญฯ

คณะกรรมการวิสามัญฯ เห็นว่าประเด็นสำคัญที่ได้รับผลกระทบและมีความขัดแย้ง และเป็นข้อกังวลอย่างรุนแรงในสังคม ประกอบด้วย ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ผลกระทบด้านการเกษตรและพันธู์พืช ผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุข และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน จึงมีความเห็นในภาพรวมว่า ๑) ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในหลายเรื่อง โดยรัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุน ๒) รัฐบาลต้องมีข้อมูลที่เพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายทั้งด้านบวกและภาระงบประมาณที่จะเกิดขึ้นจากการเยียวยาผลกระทบด้านลบ ๓) การเจรจาของรัฐบาลควรมีกรอบการเจรจาที่เกิดจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะประเด็นอ่อนไหว ซึ่งหากเจรจาไม่ได้ตามที่ระบุไว้ก็ไม่ควรเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง และ ๔) รัฐบาลต้องผลักดันการจัดตั้งกองทุนที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า

๓.๒.๑ ประเด็นผลกระทบด้านการเกษตรและพันธู์พืช

หากประเทศไทยเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP ทั้งจากการเปิดตลาดเสรีสินค้าเกษตรและจากการรอนสิทธิในการใช้พืชพันธุ์การค้าหลังจากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV เกษตรกรรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านการเกษตรของไทย จะได้รับผลกระทบอย่างมาก และกว้างขวาง ประเทศไทยจึงยังไม่พร้อมจะเข้าเจรจาความตกลง CPTPP จนกว่าจะทำความเข้าใจให้เกษตรกรยอมรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา UPOV การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรซึ่งยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกโดยการสนับสนุนเชิงนโยบาย และเพิ่มงบประมาณวิจัยและพัฒนาพันธู์พืช และขยายพันธู์พืช เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรและเพื่อใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธู์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ และจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้กำหนดว่า จะมีการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังบุคลากร เพื่อการวิจัยและพัฒนาพันธู์พืชและเพื่อการขยายพันธู์พืชเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเกษตรกรรมไทย อาทิ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ แผนงานบูรณาการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรได้รับงบประมาณมากกว่า ๑,๔๔๗ ล้านบาท ตามที่ได้กำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติการจัดสรรงบประมาณในแผนงานดังกล่าวต่ำกว่าที่กำหนดไว้ทุกปี ดังนั้น การที่

ประเทศไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP หรือความตกลงเปิดเขตการค้าเสรีมาตรฐานสูงอื่นใด จึงควรพิจารณาความพร้อมที่จะเป็นประเทศผู้ขายพันธุ์พืชให้แก่ประเทศภาคีสมาชิก และการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วม CPTPP โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) รัฐต้องมีนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช โดยให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งผู้วิจัยและพัฒนาพันธุ์ต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ขยายในจำนวนที่พอเพียงต่อความต้องการของกรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร และศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชุมชนในการนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย เผยแพร่แก่เกษตรกร เพื่อให้เกิดความสมดุลกับพันธุ์ลูกผสมของภาคธุรกิจเอกชนตามหลักของความได้สัดส่วนที่ต้องให้การคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืชกระหนาบสิทธิของเกษตรกรในระดับพอประมาณ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและต่อเนื่อง

๒) รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณ และอัตราบุคลากรด้านการปรับปรุงพันธุ์ และด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์แก่กรมการข้าว เพื่อสามารถนำเข้าพันธุ์กรรมข้าวที่เก็บรวบรวมไว้มาใช้ประโยชน์เต็มตามศักยภาพของพันธุ์ และเพื่อให้กรมการข้าวสามารถกำกับดูแลการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายของข้าวเพิ่มจากประมาณร้อยละ ๓๐ ของเมล็ดพันธุ์จำหน่ายที่ชาวนาต้องซื้อมาใช้ เป็นประมาณร้อยละ ๖๐ เพื่อสร้างคุณภาพด้านความมั่นคงทางเมล็ดพันธุ์ข้าวของประเทศไทย

๓) รัฐต้องเร่งรัดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ และอนุบัญญัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมาย เตรียมการให้กลุ่มเกษตรกรมีการปรับตัวและสร้างความเข้มแข็งด้านการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเกษตรแบบยั่งยืนและขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์พืชเขตร้อนขึ้น โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชให้มีผลใกล้เคียงกับหลักการของอนุสัญญา UPOV รวมทั้งอนุสัญญาอื่นที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และให้เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิตและสังคมเกษตรกรรมไทย อีกทั้งยังต้องเร่งรัดการออกกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการนี้

๔) รัฐต้องมีนโยบายและแผนงานแบบบูรณาการด้านพันธุ์พืชกับการพัฒนาการเกษตรแบบพึ่งตนเองได้ โดยส่งเสริมให้มีเครือข่ายการดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเกษตรกรในด้านพันธุ์พืชและศูนย์ผลิตพันธุ์พืชชุมชน เพื่อให้สามารถให้บริการด้านเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชที่เหมาะสมแก่เกษตรกรได้อย่างมีมาตรฐานและเพียงพอกับความต้องการ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและต่อเนื่อง

๕) รัฐต้องเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเป็นการด่วน ให้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับฟาร์มถึงการแปรรูปขั้นต้น เพื่อเพิ่มรายได้สุทธิแก่เกษตรกรให้สัมพันธ์กับค่าแรงขั้นต่ำและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านสินค้าเกษตรของประเทศ

๖) รัฐต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรที่ปลูกพืชทุกกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกจังหวัดทั่วประเทศเกี่ยวกับความตกลง CPTPP และข้อบทของอนุสัญญา UPOV ให้ชัดเจนและรับทราบผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น

๓.๒.๒ ประเด็นผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุข

การเข้าร่วมเจรจาความตกลง CPTPP ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการเตรียมการภายในประเทศ โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาและ/หรือวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมในลักษณะบูรณาการระหว่างประเด็น ได้แก่ (๑) ขนาดของผลกระทบทั้งทางด้านการขึ้นทะเบียนตำรับยา การเข้าถึงยาของประชาชน และอุตสาหกรรมยาชื่อสามัญของไทย ตลอดจนกระบวนการในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีของการเชื่อมโยงสิทธิบัตรกับการขึ้นทะเบียนตำรับยา (๒) ผลกระทบระยะยาวด้านขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการวิจัยและพัฒนาของนักวิจัย การแข่งขันทางการตลาดของอุตสาหกรรมยาไทย ความมั่นคงทางยาและการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงราคาและความสามารถในการเข้าถึงยาของประชาชนไทยในกรณีการเปิดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (๓) ความคุ้มค่ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและความล้ำสมัยของเครื่องมือแพทย์ และความสามารถในการกำจัดขยะของประเทศไทย และ (๔) วิธีการใหม่ที่จะใช้แทนการแสดงผลที่รับแจ้งซึ่งจะต้องใช้เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่เป็นภาระต่อผู้บริโภคในการตรวจสอบย้อนกลับผลิตภัณฑ์ รวมถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่จะใช้วิธีการใหม่แทนเลขที่รับแจ้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๒) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมประชุมและปรึกษาหารือถึงผลกระทบเชิงโครงสร้าง และเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าร่วมความตกลงนี้ โดยจะต้องเสนอแนวทางปฏิบัติภายในแต่ละหน่วยงาน การแบ่งความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจทับซ้อนกัน ทั้งนี้ การเพิ่มภาระงานให้บางหน่วยงานอาจต้องจัดสรรบุคลากรใหม่หรือบูรณาการในการทำงานระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น รวมถึงรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอให้แก่หน่วยงานในประเด็นต่อไปนี้

- การสร้างกระบวนการเชื่อมโยงสิทธิบัตรกับการขึ้นทะเบียนตำรับยา (Patent Linkage) ซึ่งจะเกิดการทำงานร่วมกันโดยองค์การอาหารและยาและกรมทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ กระบวนการ Patent Linkage จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยาและภาคสาธารณสุข

- การรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลพันธุ์พืชสมุนไพรของประเทศไทยให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันโดยเร็วที่สุด และจัดตั้งหน่วยเฝ้าระวังการลักลอบนำพันธุ์พืชไทยไปจดทะเบียนสิทธิ ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงทางสมุนไพรของไทย ไม่ว่าจะเข้าร่วมอนุสัญญา UPOV หรือไม่ก็ตาม

- การสร้างความชัดเจนในการกำหนดนิยามและพิกัดศุลกากรเครื่องมือแพทย์ที่เป็นสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตซ้ำ (Remanufactured Goods) และการตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องการจัดซื้อโดยสถานพยาบาลภาครัฐ

- การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและห้องปฏิบัติการในการตรวจสอบเพื่อการจำแนกเครื่องมือแพทย์ที่เป็น Remanufactured Goods และเครื่องมือแพทย์ที่ใช้แล้วหรือเครื่องมือแพทย์มือสอง เพื่อเป็นหลักประกันด้านมาตรฐานของเครื่องมือแพทย์และความปลอดภัยของประชาชน

๓) รัฐบาลควรเสนอร่างข้อบังคับหรือกฎหมายที่จะต้องตราขึ้นใหม่ เพื่อทำให้เกิดสภาพบังคับภายในราชอาณาจักรก่อนที่จะเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและ

เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ได้แก่ การเสนอกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ต้องการขอขึ้นทะเบียนยาที่มี ส่วนประกอบของจุลชีพ หรือจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับจุลชีพ ต้องสำแดงแหล่งที่มาพร้อมด้วยให้ เร็วที่สุด เพื่อคุ้มครองจุลชีพจากแหล่งต้นกำเนิดภายในประเทศ และการกำหนดมาตรฐานในเรื่องอาหารของ ความตกลง CPTPP โดยอ้างอิงหลักการของ CODEX Guideline ซึ่งภาครัฐควรแปลงประเด็นนี้ให้ชัดเจน เพื่อ สร้างความมั่นใจแก่ภาคประชาชน

๔) รัฐบาลควรเตรียมมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทางลบจากการเข้าร่วม ความตกลง CPTPP

๕) ในกรณีที่รัฐบาลได้เตรียมพร้อมตามข้อ ๑) - ๔) และต้องการเจรจาเพื่อ เข้าร่วมความตกลง CPTPP รัฐบาลต้องกำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการแพทย์และการสาธารณสุข ดังนี้

- จัดทำข้อสงวนของประเทศไทยในประเด็นจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยยึด ต้นแบบจากประเทศเวียดนาม ซึ่งสามารถขอยกเว้นตลาดได้ร้อยละ ๕๐ ภายในระยะเวลา ๒๐ ปี
- ขอตีงข้อสงวนสำหรับมาตรการควบคุมยาสูบของประเทศไทย
- ขอตีงข้อสงวนมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย
- ขอตีงจัดทำ Side Letter เพื่อยกเว้นสิทธิกำกับดูแลของรัฐ (Rights to Regulate) สำหรับมาตรการด้านการสาธารณสุขออกจากการฟ้องร้องรัฐด้วยกลไก ISDS
- ขอตีงข้อสงวนตามข้อกังวลในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการทาง วิชาชีพรักษาสุขภาพตามที่กำหนดไว้ในข้อบทของบทที่ ๙ และบทที่ ๑๐ ทั้งนี้ หากข้อกังวลใดมีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ณ ปัจจุบัน สามารถระบุไว้เป็นข้อสงวนในภาคผนวก ๑ หากข้อกังวลใดยังไม่มี กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน อาจระบุไว้เป็นข้อสงวนในภาคผนวก ๒ หรืออาจออกกฎหมายภายในประเทศเพื่อ รองรับและคลายข้อกังวลเหล่านั้นเสียก่อน แล้วนำไประบุเป็นข้อสงวนไว้ในภาคผนวก ๑ แทน
- กระทรวงพาณิชย์นำข้อเสนอการเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ของสมาคมโรงพยาบาลเอกชน ไปพิจารณาแนวทางเพิ่มเติม

๓.๒.๓ ประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในหลายด้าน ซึ่งรัฐบาลจะต้องมี นโยบายและโครงการที่ชัดเจน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเพื่อเตรียมความพร้อมและปรับ โครงสร้างภายในประเทศ โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) รัฐบาลจะต้องผลักดันการปรับโครงสร้างภายในประเทศ ด้านกฎระเบียบ กลไกการดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อสร้างความพร้อมในการแข่งขันและการเปิดเสรีทางการค้า อาทิ การปรับโครงสร้างอาคารเช่าวัตถุดิบและกิ่งสำเร็จรูปให้ได้รับรองศูนย์ เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ในประเทศสามารถแข่งขันกับสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้าได้ และการปรับโครงสร้างภาษีสำหรับพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งควรมีความเท่าเทียมและเป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการ ทั้งที่ตั้งกิจการในต่างประเทศและ

ในประเทศไทย โดยให้มีการเก็บภาษีดิจิทัล (Digital Tax) ขั้นต่ำที่ร้อยละ ๒ จากผู้ประกอบการที่อยู่นอกประเทศ และเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่าย ร้อยละ ๒ จากผู้ประกอบการในไทย

๒) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องเพิ่มการกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพสินค้านำเข้า ทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถทำได้ภายใต้กติกาขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO) โดยเร่งกำหนดมาตรฐานภาคบังคับในระดับที่ผู้ประกอบการไทยสามารถทำได้ให้ครอบคลุมสินค้าอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ของสินค้าที่ทำการค้าระหว่างกันภายใน ๓ ปี และรัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับปรุงกลไกการกำกับดูแล และการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในระบบเศรษฐกิจการค้าแบบดั้งเดิมและดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมและบทบาทในการติดตาม ดูแล และตรวจสอบการกระทำที่อาจละเมิดต่อสิทธิของผู้บริโภค

๓) การจัดทำความตกลงการค้าเสรีจะมีทั้งผู้ได้ประโยชน์และผู้ได้รับผลกระทบ รัฐบาลจึงต้องผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่เป็นกลไกต่อเนื่องและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้สามารถปรับตัวและรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีได้อย่างเหมาะสม

๔) ภาพรวมการประเมินผลกระทบและ Post COVID พบว่า ผลการศึกษา โดยแบบจำลองในช่วงที่ผ่านมา เป็นการศึกษาที่ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังนั้น รัฐบาลควรสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกกระทรวง มีส่วนร่วมในการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเจรจาจัดทำความตกลงเปิดเสรีทางการค้าทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

๕) ประเด็นการค้าสินค้า กฎถิ่นกำเนิดสินค้า และประเด็น Free Zone

- รัฐบาลต้องปรับโครงสร้างอัตราอากรขาเข้าของวัตถุดิบและสินค้า กึ่งสำเร็จรูป เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการให้แข่งขันกับสินค้าสำเร็จรูปนำเข้าที่มีอัตราอากรขาเข้าเป็นศูนย์
- รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถปรับตัวได้รวดเร็ว และจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า โดยเป็นกองทุนที่มั่นคงต่อเนื่อง และเข้าถึงง่าย

- รัฐบาลต้องเร่งแก้ไขประกาศกระทรวงการคลังเรื่องการยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าที่ผลิตใน Free Zone เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐

- หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าจะต้องเร่งจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ในส่วนของสินค้าเกษตร และดำเนินการจัดทำมาตรฐานนำเข้าสินค้าเกษตร เพื่อป้องกันสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานแต่ราคาต่ำเข้ามาจำหน่ายแข่งกับสินค้าในประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องจัดสรรกำลังคนและงบประมาณให้หน่วยงานดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

- รัฐจะต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการเร่งให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการที่ผลิตและส่งออกไปยังประเทศสมาชิก CPTPP เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเกณฑ์กฎถิ่นกำเนิดสินค้าภายใต้ความตกลง CPTPP ได้สูงสุด

๖) ประเด็นการค้าบริการ การลงทุน และการเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ โดยภาครัฐต้องหารือกับกลุ่มผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความพร้อมและกลุ่มใด/สาขาบริการใดจะได้รับผลกระทบ เพื่อพิจารณาออกมาตรการในการสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวและแข่งขันได้ รวมถึงพิจารณาทำที่ในการเจรจาจัดทำข้อสงวนที่จะไม่เปิดตลาดหรือกำหนดเวลาปรับตัว (Transition Period) สำหรับกลุ่มที่อ่อนไหวสูง

๗) ประเด็นการคุ้มครองสิทธิแรงงาน โดยกระทรวงแรงงานควรพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ให้มีการกีดกันต่างด้าวในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน (ไม่ต้องกำหนดสัญชาติของผู้จัดตั้งสหภาพแรงงาน) และให้สามารถกำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้จัดตั้งสหภาพแรงงานได้ ซึ่งไม่ถือเป็นข้อห้ามตามหลักการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

๘) ประเด็นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

- ภาครัฐควรให้ความสำคัญ และแสดงข้อเรียกร้องของประเทศไทยในทุกเวที โดยเฉพาะองค์การการค้าโลก ในเรื่องการกำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสมของผู้ประกอบการธุรกิจด้านดิจิทัล หรือ E-Commerce ทั้งที่ตั้งในต่างประเทศและในประเทศ โดยเฉพาะปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย

- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องยกระดับการกำกับดูแลและคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายสินค้า และใช้บริการด้านดิจิทัลและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพ

- รัฐบาลจะต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการ (E-Commerce) และแพลตฟอร์มของประเทศไทย ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและเติบโตได้ โดยเฉพาะในเวทีอาเซียน เพื่อเป็นมาตรฐานในภูมิภาค และสามารถพัฒนาศักยภาพต่อไปในตลาดที่ใหญ่ขึ้น

- รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ควรหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางในการกำกับดูแลผู้ให้บริการ e-commerce ให้บริการได้อย่างเสรีและเป็นธรรม มิให้ผู้ให้บริการรายใหญ่ที่ตั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่มีอำนาจเหนือตลาดมีพฤติกรรมที่กระทบต่อการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม

๙) ประเด็นกลไกระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (Investor-State Dispute Settlement - ISDS)

- หากประเทศไทยเข้าร่วมเจรจาเป็นสมาชิก CPTPP จะต้องเน้นย้ำสิทธิในการกำกับดูแลของรัฐ (Rights to Regulate) ให้ครอบคลุมทุกมิติรวมทั้งด้านความมั่นคง โดยอาจเจรจาเพื่อจัดทำภาคผนวก (Annex) ของข้อบ толงทุนที่ประเทศไทยมีสิทธิในการเจรจาข้อสงวน ซึ่งประเทศไทยอาจทำเป็น Side Letter หรือความตกลงเฉพาะกับประเทศสมาชิกบางประเทศได้ แล้วแต่กรณี

- ในอนาคต หากประเทศไทยจะเข้าร่วมเจรจาหรือเป็นภาคีในความตกลงใด ๆ รัฐบาลต้องสร้างกลไกเพื่อให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบ และปรับตัวให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างครบถ้วน เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันการเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐกับนักลงทุน

๑๐) ประเด็นการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

- ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีนโยบายการจัดซื้อแบบชดเชย (Offset Policy) เป็นการเฉพาะ รัฐจึงควรทำการศึกษาและกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้นโยบายดังกล่าวให้ชัดเจน รวมถึงกำหนดระยะเวลาที่จำเป็นในการนำนโยบาย offset มาใช้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ

- กรมบัญชีกลางศึกษากฎหมายของประเทศไทย ซึ่งมีกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ ไม่สอดคล้องกับความตกลง CPTPP รวมถึงกฎหมายหรือข้อบังคับอื่น ๆ ที่กรมบัญชีกลางเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ อาทิ บัญชีนวัตกรรม การกำหนดเงื่อนไขให้นักลงทุนปฏิบัติ (Performance Requirements) หรือกฎระเบียบกระทรวงการคลังอื่น ๆ ซึ่งประเทศไทยควรจะปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลก

- หน่วยงานภาครัฐควรมีกระบวนการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้มาโดยเงินบริจาค เพื่อความโปร่งใสและป้องกันการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุน

๑๑) ประเด็นรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานที่ได้รับสิทธิพิเศษเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ

- ประเทศไทยยังสามารถเจรจา เพื่อขอสงวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อบทของ CPTPP ในเรื่องการห้ามเลือกปฏิบัติ และการห้ามอุดหนุนหรือช่วยเหลือได้

- กรณีองค์การเภสัชกรรม ภาครัฐควรมีการกำหนดบทบาทภารกิจให้ชัดเจน โดยเน้นเรื่องเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงทางยาและด้านสุขภาพประชาชนเป็นหลัก และควรพิจารณายกเลิกการส่งเงินเข้าคลังจากรายได้เชิงพาณิชย์ เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อพันธกิจหลักขององค์กรฯ เพื่อประโยชน์ของประชาชน และสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนา ยาและเวชภัณฑ์ ทั้งนี้ ภาครัฐอาจพิจารณาทบทวนนโยบายการจัดซื้อยาโดยวิธีเฉพาะเจาะจงจากองค์การเภสัชกรรม เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนซื้อยาในราคาแพงในบางกรณี นอกจากนี้ หากตัดสินใจจะเข้าร่วมเจรจาเป็นสมาชิก CPTPP รัฐบาลต้องตั้งข้อสงวน โดยกำหนดระยะเวลาเปลี่ยนผ่านสำหรับยาและเวชภัณฑ์ดังประเทศสมาชิกอื่น ๆ เช่น เวียดนาม เป็นต้น

๑๒) ประเด็นด้านอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade - TBT) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการกำกับดูแลด้านมาตรฐานและคุณภาพสินค้านำเข้า โดยการเร่งกำหนดมาตรฐานบังคับในระดับที่ผู้ประกอบการไทยสามารถทำได้ ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการปรับปรุงกฎระเบียบและการจัดทำมาตรฐานสินค้า เพื่อรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีสมัยใหม่ในอนาคต ในขณะเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาและทบทวนมาตรการต่าง ๆ ในประเทศที่อาจเป็นอุปสรรคทางการค้าที่ไม่จำเป็น เช่น มาตรการด้านฉลากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

๑๓) ประเด็นมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary - SPS) ในเรื่องการประเมินความเสี่ยง และการใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาเป็นหลักฐานสนับสนุนมาตรการที่บังคับใช้ เป็นหลักการที่ประเทศไทยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ WTO และความตกลงอื่น ๆ อยู่แล้ว การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จึงเป็นการเพิ่มอีกช่องทางหนึ่งในการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาท

๑๔) ประเด็นสินค้าขยะอันตราย

- รัฐบาลจะต้องเร่งศึกษาประโยชน์และผลกระทบในการให้สัตยาบันต่อข้อแก้ไขอนุสัญญาบาเซลเพื่อห้ามการส่งออก (Basel Ban Amendment) โดยเฉพาะในประเด็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยจากการห้ามส่งออกของเสียอันตรายไปรีไซเคิลยังประเทศปลายทาง

- รัฐบาลจะต้องมีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการอนุญาตโรงงานรีไซเคิลในประเทศไทยและการนำของเสียจากต่างประเทศเข้ามารีไซเคิลภายในประเทศ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน รวมทั้งทบทวนพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับนโยบายโรงงานรีไซเคิล

บทสัมภาษณ์สมาชิกวุฒิสภา

นางอภิรดี ตันตราภรณ์

ประธานคณะกรรมการการพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา และ

นางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์

รองประธานคณะกรรมการการพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา คนที่สอง

เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา

ณ อาคารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บรรยากาศการสัมภาษณ์นางอภิรดี ตันตราภรณ์ สมาชิกวุฒิสภา
และนางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์ สมาชิกวุฒิสภา

ท่าทีของรัฐบาลไทยในเรื่องการเจรจาเพื่อเข้าร่วมความตกลง CPTPP อยู่ท่ามกลางความสนใจของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม เห็นได้จากการออกมาสะท้อนความคิดเห็นผ่านสื่อสาธารณะอย่างหลากหลาย ทีมงานจัดทำเอกสารวิชาการ (ด้านความมั่นคง) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันนิติบัญญัติของสำนักงานคณะกรรมการรัฐสภาระหว่างประเทศ เห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะสัมภาษณ์นางอภิรดี ตันตราภรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ประธานคณะกรรมการการพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และนางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์ สมาชิกวุฒิสภา รองประธานคณะกรรมการการพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา คนที่สอง อดีตปลัดกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งทั้งสองท่านเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การทำงานบริหารระดับสูงด้านการค้าระหว่างประเทศและด้านนิติบัญญัติ ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูล ความรู้ รวมถึงสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ในเรื่องการเจรจาเข้าร่วม CPTPP ของไทยได้อย่างลึกซึ้ง โดยทั้งสองท่านได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในประเด็น CPTPP ดังนี้

การพิจารณาความตกลงหรือการเจรจากรอบการค้าการลงทุนระหว่างประเทศใด ๆ ก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดคือ การมองภาพรวมของประเทศว่าในท้ายที่สุดแล้วความตกลงนั้น ๆ จะให้ประโยชน์กับประเทศชาติอย่างไรและมากน้อยเพียงใด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมองภาพของตนผ่านบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละองค์กร จากนั้นนำข้อดีข้อเสียมาพิจารณาเปรียบเทียบและมองภาพโดยรวมว่า หากเข้าร่วมแล้ว จะทำให้รายได้โดยรวมของประเทศชาติเพิ่มสูงขึ้นหรือไม่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product - GNP) เพียงพอที่จะชดเชยผลกระทบของบางกลุ่มหรือไม่ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบนั้นรัฐบาลมี มาตรการช่วยเหลืออย่างไร ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือภาคการผลิตจะมีการเสริมสร้างศักยภาพให้ สามารถแข่งขันได้ในตลาดเปิดใหม่ได้อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพสินค้าของไทยให้สามารถตอบสนอง กับความต้องการของตลาดได้ ดังนั้น จึงต้องมีการช่วยเหลือผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยต้องทำความเข้าใจ กับประชาชนว่า “ทุกคนจะไม่ถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลัง”

ณ วันนีประเทศไทยยังไม่ได้เข้าร่วม CPTPP เพียงแต่แสดงเจตจำนงว่าต้องการจะเข้าร่วมการเจรจา เมื่อประเทศไทยแสดงเจตจำนงแล้ว จึงจะเข้าไปดูหรือคุยกับสมาชิกเดิมของความตกลงนี้ว่า สมาชิกเดิมมีเงื่อนไข อะไรตรงกับประเทศไทยหรือไม่ ถ้าไม่ตรงจะเจรจาตกลงได้หรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะผ่อนปรนให้ประเทศไทย สามารถเข้าไปร่วมได้ และระหว่างนั้นจะต้องมีการปรับตัวเป็นระยะ

ประเทศไทยไม่ควรกังวลในการที่จะเข้าร่วมความตกลงใด ๆ เพราะไทยมีความพร้อม ซึ่งเห็นได้จากการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในสภาผู้แทนราษฎร ที่ส่งเรื่องมาให้วุฒิสภาพิจารณาเตรียมมาตรการรองรับ ปัจจุบันไทยยังขาดเรื่องกฎหมายที่มีความชัดเจน ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติก็ต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายใด ที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายภายในสอดคล้องกับกฎหมายสากล ในฐานะ เป็นหนึ่งในประชาคมโลก ประเทศไทยไม่สามารถที่จะแยกตัวออกมาและจะไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ภายใน เพราะโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยยกตัวอย่างเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นข้อห่วงกังวล ขณะนี้คนไทยเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้นทุกวัน และจะเพิ่มขึ้นทุกขณะในอนาคต เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรมองว่าเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาจะมาบั่นทอนเศรษฐกิจของประเทศ ในทางกลับกัน ทรัพย์สินทางปัญญา จะช่วยสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันให้แก่ประเทศ ฉะนั้น ไทยต้องเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน ให้สูงขึ้นในทุกวิถีทาง

ส่วนประเด็นที่ว่า ทำไมอาเซียนไม่เข้าร่วม CPTPP พร้อมกันทั้งหมด ตามข้อเท็จจริง อาเซียนเป็นกลุ่ม ความร่วมมือแบบหลวม ๆ ซึ่งต่างจากสหภาพยุโรป (European Union - EU) ที่ทุกประเทศยอมสละอำนาจอธิปไตยให้กับคณะกรรมการยุโรป (European Commission) เป็นผู้ตัดสินใจดำเนินการทั้งหมดผ่านระบบ รัฐสภายุโรป การดำเนินการทุกอย่างจะเป็นในรูปของ EU จำนวน ๒๗ ประเทศ แต่อาเซียนแตกต่างออกไป โดยทุกประเทศคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของตนเอง คำถามต่อมาคือ ทำไมประเทศไทยจึงไม่รออาเซียน ประเทศอาเซียน ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมการเจรจา ได้แก่ สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา ส่วนบรูไนได้เข้าไปอยู่ในการเจรจาแล้ว อินโดนีเซียได้ศึกษาการเข้าร่วม CPTPP มาระยะหนึ่งแล้ว ฟิลิปปินส์อยู่ระหว่างการเจรจาตั้งแต่สมัยที่สหรัฐอเมริกา ยังเป็นสมาชิก แต่ละประเทศกำลังดำเนินการในส่วนของตนเองและไม่เคยสอบถามเรื่องการเข้าร่วม CPTPP ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน นี้คือวิถีอาเซียน และถือว่าการเจรจาของแต่ละประเทศไม่เป็นการเจรจาในนาม ของอาเซียน และเมื่อประเทศไทยจะดำเนินการเจรจาก็เป็นในนามของประเทศไทยเท่านั้น ต่างจาก EU การเจรจา ดำเนินการในนามของ EU เพราะประเทศสมาชิกให้อำนาจการเจรจาแก่ EU ไปแล้ว และแม้ในท้ายสุด ประเทศอาเซียนที่เหลืออีก ๖ ประเทศได้ตัดสินใจไปเข้าร่วม CPTPP พร้อมกัน การเจรจาก็จะดำเนินการเป็น รายประเทศ ไม่สามารถให้อำนาจอธิปไตยแก่อีกประเทศหนึ่งไปเจรจาแทนกันได้ ซึ่งอาเซียนยังไปไม่ถึงรูปแบบของ การรวมกลุ่มแบบ EU และน่าจะไปไม่ถึงรูปแบบนั้น ขณะนี้บางประเทศในอาเซียนได้เข้าร่วม CPTPP แล้ว คือ

สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย และเวียดนาม เพราะฉะนั้นไทยต้องตัดสินใจ แต่บางความตกลงระหว่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนก็แยกไปทำความตกลงของแต่ละประเทศ ประเทศไทยก็ต้องดำเนินการเช่นกัน ถ้าไม่ดำเนินการก็จะเกิดระยะห่างเพิ่มขึ้น หากต้องการความก้าวหน้าแต่ไม่เปลี่ยนแปลงก็อาจจะตามหลังประเทศอื่นได้

ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วม CPTPP กฎระเบียบข้อบังคับใน CPTPP ถือว่าค่อนข้างผ่อนคลายนอกกรอบกับการเจรจาความตกลงมีเงื่อนไขเวลา เมื่อเข้าร่วมเป็นภาคีของ CPTPP แล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องเปิดตลาดเต็มรูปแบบให้คู่เจรจา สินค้าบางรายการหากยังไม่พร้อมเปิดตลาด สามารถยืดหยุ่นเวลาได้ ๑๐ ปี หรือ ๑๕ ปี ที่ผ่านมามีประเทศไทยเคยเจรจากับออสเตรเลียเรื่องนมดิบ โดยไทยขอเวลา ๑๕-๒๐ ปี เพื่อให้มีเวลาพัฒนาอุตสาหกรรมนม และทางออสเตรเลียยังเสนอว่า หากไทยต้องการเทคโนโลยีอะไรก็พร้อมที่จะสนับสนุน เพราะต้องการให้ประเทศไทยเปิดตารางรายการสินค้าที่จะลดภาษี ไม่ใช่การลดภาษีสินค้าทุกรายการพร้อมกัน ในวันที่ทำความตกลง ดังนั้น ความตกลงระหว่างประเทศบางฉบับบางสินค้าต้องใช้เวลา ๕ ปี บางฉบับ ๑๐ ปี และบางฉบับ ๑๕ ปี ขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นที่ต้องไปเจรจา

ประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าร่วมกรอบความตกลง CPTPP เพราะจะได้ประโยชน์จากประเทศใหญ่ที่เข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ไทยมีต้นทุนการผลิตต่ำและเข้าถึงทรัพยากรราคาถูก สามารถจำหน่ายในกลุ่มและนอกกลุ่มได้ หากไทยอยู่นอกกลุ่มก็จะทำให้นำเข้าสินค้าราคาแพงกว่า อุตสาหกรรมในโลก ณ วันนี้ไม่มีผู้ประกอบการใดที่ผลิตสินค้าเบ็ดเสร็จภายในประเทศเดียว ขึ้นส่วนหนึ่งผลิตมาจากประเทศหนึ่ง อีกขึ้นส่วนหนึ่งผลิตมาจากอีกประเทศหนึ่ง จากนั้นนำมารวมในอีกประเทศหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มกัน และจะอยู่ในห่วงโซ่อุปทานในกลุ่มเดียวกัน หากประเทศไทยไม่ได้อยู่ในกลุ่มก็จะทำให้การแข่งขันทำได้ยากมากขึ้น

ในความเป็นจริง ประเทศไทยพร้อมที่จะเข้าร่วมกระบวนการนี้ เมื่อเข้าไปแล้วจะทราบว่าต้องดำเนินการอะไรเพิ่มเติม ผู้ได้รับผลกระทบก็ต้องได้รับการดูแล ซึ่งไม่มีรัฐบาลชุดไหนที่ทอดทิ้งประชาชน ฉะนั้น จึงไม่ควรคิดว่าประเทศไทยไม่มีความพร้อม ประเทศไทยสามารถรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเห็นได้จากวิกฤติที่ผ่านมา ประเทศไทยมีนโยบายและมาตรการทางการคลังที่เข้มแข็งอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก ด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกของโลก และประเทศไทยได้รับการจัดอันดับสูงกว่าจีนด้านการท่องเที่ยวโลก ในด้านการผลิตไทยมีความหลากหลายทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้งการคมนาคมขนส่ง สิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานชัดเจนที่ทำให้เชื่อมั่นว่า โดยพื้นฐานของประเทศไทยมีความเข้มแข็งมากและมีความหลากหลายทางการผลิตด้านอาหาร ซึ่งประเทศต่าง ๆ ให้การยอมรับ ขณะเดียวกัน ด้านอุตสาหกรรมซึ่งต่างประเทศเข้ามาลงทุน เพราะว่าช่างไทยมีฝีมือ มีความซื่อสัตย์ และคล่องตัวในการทำงาน ประเทศไทยมีความพร้อมในการแข่งขัน แต่ถ้าไม่ดำเนินการสิ่งใดเลย ในขณะที่ประเทศอื่นกำลังพัฒนา ประเทศไทยก็อาจถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

บทสรุป

CPTPP เป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมประเด็นการค้าหลายด้าน หากประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง อาจส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม จึงควรมีการศึกษาผลประโยชน์ผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงดังกล่าวอย่างระมัดระวังและรอบด้าน โดยเฉพาะการรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งรัฐสภาในฐานะกลไกของฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาใดที่มีผลผูกพันประเทศไทย และทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ และรวมถึงมีบทบาทในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เพื่อรองรับการเข้าร่วมความตกลง

ความตกลง CPTPP ถือเป็นสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP ทำให้มีข้อกังวลในประเด็นต่าง ๆ รัฐสภาโดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP เพื่อศึกษาประโยชน์และผลกระทบหากไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญฯ เห็นว่าประเด็นสำคัญที่ได้รับผลกระทบและมีความขัดแย้งรวมถึงเป็นข้อกังวลอย่างรุนแรงในสังคมมี ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ผลกระทบด้านการเกษตรและพันธู์พืช ผลกระทบด้านการแพทย์และสาธารณสุข และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมในหลายเรื่องโดยรัฐบาลต้องให้การสนับสนุนและต้องมีข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีกรอบการเจรจาที่เกิดจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะประเด็นอ่อนไหว และหากผลการเจรจาไม่ได้ตามที่ระบุไว้ก็ไม่ควรเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง

ในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าร่วมความตกลง CPTPP เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนของการเจรจาเข้าร่วมความตกลงซึ่งในขั้นนี้ยังไม่เกิดข้อผูกพันใด ๆ กับประเทศ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะเห็นว่าไทยมีความพร้อมและความเข้มแข็งหลายด้าน เช่น การคลัง การท่องเที่ยว และวัฒนธรรม การคมนาคมขนส่งที่จะช่วยสนับสนุนไทยในการเข้าร่วม CPTPP เพื่อช่วยสร้างโอกาสการเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดต้นทุน ขยายตลาดสินค้าสู่ตลาดใหม่ในประเทศภาคีสมาชิก แต่ยังมีประเด็นที่ไทยต้องให้ความสนใจและเร่งพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าร่วม CPTPP อาทิ การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การมีมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ การแก้ไขและบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (๒๕๖๓). **ขั้นตอนการเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง CPTPP**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก <https://www.dtn.go.th/th/news/ขั้นตอนการเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง-cptpp?cate=5cff753c1ac9ee073b7bd1c5>

_____. (ม.ป.ป.). **คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับความตกลง CPTPP**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก <https://www.dtn.go.th/th/faq/de63c3df-bdb4-a8ee-6a66-27c7361df722>

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๓). **สรุปผลการประชุมของคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๐**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_economy/ewt_dl_link.php?nid=345&filename=index

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” (๖ เมษายน ๒๕๖๐). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, น.๕๑

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) สภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๔). **รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) สภาผู้แทนราษฎร**.

รัตนศิริ กิตติก้องนภางค์. (๒๕๖๓). **เมื่อ CPTPP จะทำให้ความหมายของเมล็ดพันธุ์เปลี่ยนไป**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/17005/food-agriculture-cptpp-seed-signification/>

สุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต. (๒๕๖๓). **Background Paper ความคืบหน้าและบทบาทของรัฐสภาไทยต่อความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-pacific Partnership: CPTPP)**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=69658&filename=interparliament2

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ. (๒๕๖๐). **บทบาทของรัฐสภากับการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔, จาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-055.pdf>